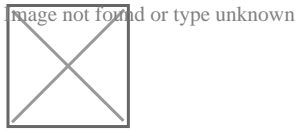

Η παιδαγωγία του Αγίου Παΐσιου

[Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Άγ. Παΐσιος Αγιορείτης / Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες](#)

Η παιδαγωγία του Αγίου Παΐσιου

Ο ΟΣΙΟΣ ΠΑΪΣΙΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Γράφει ο Γεώργιος Κρασανάκης, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Κρήτης

Οι συναντήσεις μου με το Γέροντα

Μια πρώτη φορά συνάντησα τον Γέροντα Παΐσιο την 23.7.1987 στο κελί Παναγούδα. Ή συνάντηση αυτή ήταν για μένα μία αποκάλυψη. Είχα ακούσει πολλά για τον Γέροντα αυτόν και επιθυμούσα να τον γνωρίσω. Τον θαύμαζα και τον σεβόμουν, πριν ακόμα τον γνωρίσω προσωπικά.

Έτσι, μετά τη συνάντησή μας, είχα πλέον όχι τη φανταστική εικόνα του αλλά την πραγματική. Έκτοτε, τον έβλεπα σχεδόν κάθε καλοκαίρι στο υπαίθριο αρχονταρίκι του. Ποτέ, όμως, δεν μπήκα στο κελί του, αν και το επιθυμούσα πολύ. Φυσικά, δεν μπορούσα να το ζητήσω. Ή υπακοή στο πρόγραμμα του ήταν κανόνας. Όχι μόνο εγώ, αλλά και κάθε επισκέπτης του δεν μπορούσε να έχει αντίρρηση σ' όσα έλεγε ή πρότεινε ο Γέροντας Παΐσιος.

Οι επισκέπτες του, διψασμένοι και κουρασμένοι οδοιπόροι, κάθιζαν δίπλα του, σε πρόχειρα καθίσματα από κορμούς δένδρων, ή έμεναν όρθιοι, αν δεν υπήρχαν θέσεις, και παρέμειναν ακούοντες από το στόμα του λόγους χάριτος και συμβουλές παρηγοριάς. Όλοι ζητούσαν κάποια απάντηση σε προσωπικά ερωτήματα και προβλήματα από ένα

ολιγογράμματο κατά κόσμον Γέροντα, αλλά σοφό κατά Θεό. Ότι τους έλεγε περνούσε στις ψυχές τους ως λόγος Θεού και κανόνας ζωής. Κι αυτό, γιατί πίστευαν ότι ο Γέροντας ήταν «θείω και επουρανίω έρωτι πυρωθείς». Ήταν ο «κατά Θεόν διανύσας οδόν», ο «λανθάνων τα πλείστα των κατορθωμάτων» του λόγω ταπεινοφροσύνης και αγιότητας. Ωστόσο, δεν απέφευγε να διδάσκει και να νουθετεί «άπλω τίνι και ακατασκευάστω λόγω», αποβλέπων «προς το ωφελήσαι τους πολλούς», οι όποιοι συνέρεαν στο κελί του καθημερινά. Κι αυτοί όλοι του χαλούσαν την ησυχία και τον απομάκρυναν από το πρόγραμμα της μοναχικής του ζωής. Κι έλεγε ο Γέροντας: «Δεν έγινα παπάς, για να αφοσιωθώ στο μοναχισμό» και τώρα δεν ησυχάζω. «Από το πρωί μέχρι το βράδυ δεν κάνω τίποτε άλλο από το

να ξεμπερδεύω τα μπερδεμένα σχοινιά των ανθρώπων». Σαν στοργικός πατέρας συμβούλευε και καθοδηγούσε μικρούς και μεγάλους. Κι ό λόγος του, ώριμος καρπός βιωμάτων, γινόταν αποδεκτός και σεβαστός.

Κι εγώ ένας απ' αυτούς, μονάδα στο ανώνυμο πλήθος, καθισμένος δίπλα του ως ένας μικρός μαθητής, όχι μόνο έβλεπα και άκουα, αλλά κρατούσα και σημειώσεις, θεωρώντας όσα έλεγε ό Γέροντας ως σκέψεις και διδαχές του πιο ειδικού πατρολόγου, εκείνου πού χωρίς να έχει τα τυπικά και επίκτητα θεολογικά προσόντα είχε αναδειχθεί σε διάκονο του θείου λόγου, όπως έλεγε για τον εαυτό του ένας άλλος μεγάλος αγιορείτης Γέροντας. Κάποτε μάλιστα με παρατήρησε με την οξεία φράση: «Δημοσιογράφος είσαι; Τι γράφεις; Έτσι κάνετε και δημοσιεύετε έπειτα πράγματα πού εγώ δεν είπα ποτέ». Άλλοτε πάλι με παρατήρησε έντονα, επειδή του υπενθύμισα κάτι πού μας είχε πει κάποια άλλη φορά για τους Τούρκους.

Εγώ, όμως, όλες τις παρατηρήσεις του τις θεωρούσα συμβουλές και εκφράσεις αγάπης πατέρα προς υιό. Άλλωστε, μπροστά του δεν μπορούσες παρά να κάνεις υπακοή, να δείχνεις σεβασμό και αγάπη στο πρόσωπο του και να αποδέχεσαι όσα έλεγε, τα όποια εκ προοιμίου θωρούσες ως παραινέσεις αγίου για προκοπή και τελειότητα. Μένοντας δίπλα του άκουες διαρκώς στα αυτιά σου τον πατερικό λόγο: «Σιώπα και μη μέτρει σεαυτόν», δηλαδή να σιωπάς και να μη λογαριάζεις τον εαυτό σου.

Όσα έγγραφα στο χαρτί ή αμέσως στη μνήμη μου τα μελετούσα αργότερα και προσπαθούσα να εμβαθύνω το νόημα τους, για να διδάξω πρώτα τον εαυτό μου και έπειτα τους άλλους. Κι ήταν πολλοί οι άλλοι, εκείνοι πού διψούσαν να ακούσουν για τον Γέροντα και να ωφεληθούν από το λόγο του, πού ήταν λόγος πείρας και αληθείας, λόγος βεβαιωμένος από τη ζωή του. Τη δίψα αυτή την είχαν και οι φοιτητές μου στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, οι οποίοι εκδήλωναν πάντα την επιθυμία να μάθουν κάτι το διαφορετικό, το ζωντανό, το θερμό, κάτι πέρα από τα ψυχρά διδάγματα της επιστήμης, πού κηδεμονεύει πάντα ό ορθός λόγος. Ό θαυμασμός και ή απορία, πού εξέφραζαν σ' αυτά πού άκουαν, δήλωναν ρητά ότι ο ορθός λόγος λαχανιάζει μπροστά στο υπέρλογο, στην εξ αποκαλύψεως αλήθεια, ή οποία είναι «αγνή, ειρηνική, επιεικής, ευπειθής, μεστή ελέους και καρπών αγαθών, αδιάκριτος και ανυπόκριτος» (Ίακ. γ' 17). Και ό Γέροντας πάντοτε την αλήθεια αυτή μας μετέδιδε. Η σοφία του δεν ήταν επίγειος αλλά «άνωθεν κατερχόμενη» ως λόγος Θεού.

Οι σύντομες συναντήσεις πού είχα με τον Γέροντα με βοήθησαν να ζήσω το ασκητικό του πνεύμα, να θαυμάσω την αγάπη του, την ανιδιοτέλειά του, την ακτημοσύνη του και την ταπεινοφροσύνη του. Ζώντας έστω και για λίγο κοντά του κατανόησα ότι ή άσκηση είναι ό δρόμος πού οδηγεί στον Θεό. Κατάλαβα το νόημα εκείνου πού διάβαζα παλαιότερα: «Το μέτρον της ασκήσεως δίδει και το μέτρον της εμπειρίας του Θεού». Πείσθηκα ότι ή άσκηση δεν είναι έργο μόνο των

μοναχών, αλλά και κάθε γνήσιου χριστιανού. Οί μοναχοί ανοίγουν το δρόμο της άσκησης, είναι οι οδηγοί, κι ακολουθούν όλοι οί άλλοι. Αυτοί, με τους πνευματικούς τους αγώνες, μας διδάσκουν ότι ή ορθόδοξη χριστιανική άσκηση δεν είναι μία στείρα καθηκοντολογία, αλλά ένας διαρκής αγώνας νηστείας, αγρυπνίας, προσευχής, μετάνοιας, μυστηριακής ζωής και έμπρακτης αγάπης προς τον Θεό και τον πλησίον. Ο άνθρωπος της άσκησης είναι άνθρωπος του Θεού. Τέτοιος άνθρωπος ήταν και ο Γέροντας Παΐσιος. Ήταν ασκητικός, ταπεινός, νεκρός από τα πάθη, με ένα διακαή πόθο, τη σωτηρία. Παρά την επισφαλή υγεία του, δεν γνώριζε ανάπαυση, καλοφαγία, ευζωία, καλοπέραση. Ή αγάπη πού του έδειχνε ο κόσμος ήταν μία μορφή αναγνώρισης της ασκητικής ζωής του. Πίσω από τους αγώνες του έβλεπαν όσοι τον γνώριζαν την ευλογία του Θεού και της Ορθόδοξης Εκκλησίας μας.

Ο Γέροντας βίωνε την αυταπάρνηση. Μακριά από την «έρημία των πόλεων», ζούσε διαρκώς την «κοινωνία της ερήμου». Ο φυσικός χωρισμός του από τον κόσμο δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως ασθένεια ή ως μίσος προς τους ανθρώπους, αλλά ως αρχή μίας νέας ζωής, γυμνής από τα εγκόσμια και ενδεδυμένης με τη χάρη του Ουρανού. Ή ιερή αυτή μοναξιά ρίχνει τα προσωπεία της κοινωνικής ζωής και οδηγεί κατ' ευθείαν προς τον Θεόν. Ο μοναχός των ορέων, σιωπηλός, άγρυπνος και διαρκώς προσευχόμενος, ζει την κοινωνία της ερήμου. Ομιλεί με τον Θεό. Ζει την πιο μακαριά συντροφιά, τη μεγαλύτερη πηγή των αρετών. Βιώνει τη σιωπή και χαίρεται τη σιωπή. Ομιλεί μόνο όταν πρέπει και όσο πρέπει. Ανοίγει το στόμα του μόνο όταν με αυτά πού θα πει θα ωφελήσει αυτούς πού θα τον ακούσουν. Αυτό συνέβαινε και με τον Γέροντα Παΐσιο.

Εμείς τον προκαλούσαμε να μας ομιλήσει, να μας ειπεί λόγους ικανούς να μας στηρίξουν. Αυτό ήταν το διακόνημά του. Ήταν και αυτός ένας καρπός και μία ευλογία της κοινωνίας της ερήμου. Φυσικά, ή επικοινωνία του μαζί μας διαρκούσε λίγο. Άλλωστε, δεν ερχόταν εκείνος σ' εμάς, αλλά εμείς πηγαίναμε σ' αυτόν, τον πλησιάζαμε και του ζητούσαμε να μας ξεμπερδεύσει τα μπερδεμένα μας σχοινιά.

Ο ίδιος γνώριζε ότι από εμάς τους κοσμικούς δεν είχε να κερδίσει τίποτε. Κέρδος είχε μόνο από τον Θεό, με τον όποιο συνομιλούσε νύκτα και ήμερα, κατά το γνωμικό: «Δια Τι μοναχός; Ότι προς τον Θεόν νύκτα και ήμέραν Ομιλεί... Εάν τις αγαπά τον κόσμο, ουκ εστίν ή αγάπη του Θεού εν αύτώ... Μοναχός συντυγχάνων ομιλίες κοσμικάς, ό τοιούτος εύχάς χρήζει πολλάς αγίων πατέρων».

Όλα αυτά όχι μόνο τα γνώριζε, αλλά και τα βίωνε ο Γέροντας Παΐσιος. Ζούσε μακριά από τον κόσμο, σ' ένα ετοιμόρροπο και ερημικό κελί, αλλά και μέσα στον κόσμο πού ερχόταν καθημερινά κοντά του. Ο δρόμος πού οδηγούσε στο κελί του ήταν ο πλέον πατημένος δρόμος του Αγίου Όρους. Κανέννας άλλος μοναχός της Αγιώνυμης Πολιτείας δεν δεχόταν καθημερινά τόσοι επισκέπτες όσους ο

Γέροντας Παΐσιος, πού δήλωνε σ' όλους κατηγορηματικά: «Δεν είμαι άγιος. Μπροστά στον άγιο Παΐσιο δεν είμαι παρά ένας ντενεκές». Έλεγε ακόμα: «Μόνο ένα πράγμα μπορώ να κάνω για σας να προσευχηθώ στο Θεό για το πρόβλημα πού σας απασχολεί». Κι όμως έκανε πολλά για όλους.

Βοηθούσε, συμβούλευε, αγίαζε, έλυne προσωπικά, οικογενειακά και επαγγελματικά προβλήματα

Ήταν ένας άριστος παιδαγωγός μικρών και μεγάλων.

Η οικογένεια κατ' οίκον εκκλησία

Όταν κάποτε ρώτησε τον Γέροντα ένας καθηγητής αν πρέπει να νηστεύουμε τα παιδιά, του έδωσε την εξής απάντηση: «Δεν πρέπει να νηστεύετε τα μικρά παιδιά. Όταν κάθεστε στο τραπέζι για φαγητό σε ήμερες νηστείας, θα τους λέτε: Βλέπετε, εμείς οι γονείς σας τρώμε νηστίσιμο, ενώ εσείς όχι. Δεν σας δίδαμε νηστίσιμα, γιατί έχετε ανάπτυξη». «Απάντηση πολύ έξυπνη και παιδαγωγικά ορθή. Κι αυτό, γιατί όταν το παιδί μεγαλώσει θα πει: Αφού δεν έχω πια ανάπτυξη, πρέπει να νηστεύω όπως οι γονείς μου.

Ο Γέροντας πίστευε πολύ στη δύναμη της οικογενειακής αγωγής. Έλεγε: «Μία είναι ή αξία της ζωής, ή οικογένεια. Μόλις σβήσει ή οικογένεια, θα σβήσει ό κόσμος. Δείχνε αγάπη και πέρα από την οικογένεια σου. Αν είσαι συνταξιούχος, αφιέρωνε λίγο χρόνο και λίγο χρήμα, για να βοηθήσεις τα απροστάτευτα παιδιά μιας διαλυμένης οικογένειας. Όταν χαλάσει ή οικογένεια, θα χαλάσει και ό κλήρος και ό μοναχισμός και όλα». Σε ερώτηση Τι πρέπει να γίνει όταν οι γονείς δεν συμφωνούν στη χριστιανική ανατροφή των παιδιών τους, έδωσε την εξής απάντηση: «Το αυτοκίνητο έχει φρένα και ταχύτητες. Δεν δουλεύει μόνο με τα φρένα ή μόνο με τις ταχύτητες. Αυτό μπορεί να συμβεί και με τους γονείς: Ο ένας να σπρώχνει και ό άλλος να φρενάρει, οπότε δημιουργείται ισορροπία». Πράγματι, αν δεν υπάρχει ισορροπία των αντίρροπων δυνάμεων μέσα στην οικογένεια, όλα θα καταρρεύσουν.

Ο Γέροντας και τα παιδιά

Η αγάπη του προς τα παιδιά ήταν έκδηλη. Κάποτε βρέθηκα δίπλα του και θαύμασα την αγάπη πού έδειχνε σ' ένα δεκάχρονο αγόρι, τον Άνθιμο, πού ήταν το 11ο παιδί ενός πατέρα. Στο πρόσωπο του μικρού έβλεπε ένα πρόσωπο ιερό, σεβαστό, άξιο τιμής. Συζητούσε μαζί του και το δίδασκε, αφήνοντας όλους εμάς στο περιθώριο των ενδιαφερόντων του. Ομοίως έκδηλη ήταν και ή αγάπη του Γέροντα προς τον πολύτεκνο πατέρα, ό όποιος συνόδευε τον Άνθιμο. Αγάπη, λοιπόν, στο παιδί και την πολύτεκνη οικογένεια.

Ή αγάπη του Γέροντα προς τους πολύτεκνους δεν μεταφραζόταν σε αδιαφορία προς τους άτεκνους. Γι' αυτούς έλεγε: «Ο Θεός θέλει κάτι απ' αυτούς πού δεν έχουν παιδιά. Τους θέλει προστάτες των παιδιών πού δεν έχουν γονείς. Ξέρω

κάποιο δικηγόρο πού δεν έχει παιδιά, αλλά βοηθά και φροντίζει πολλά απροστάτευτα παιδιά Υιοθέτησε μάλιστα κι ένα από τα παιδιά αυτά, το οποίο ακολούθησε το μοναχικό βίο». Φαίνεται έτσι καθαρά ότι ο Γέροντας σεβόταν τους πολύτεκνους για το υψηλό τους έργο, αλλά και παρακινούσε τους άτεκνους για έκδηλη αγάπη προς πάντα πού χρειάζεται βοήθεια.

Ιδιαίτερη αγάπη έτρεφε ο Γέροντας προς τα ειδικά παιδιά, τα όποια θεωρούσε αγία. Στην ερώτηση μου Τι θα πούμε σ' ένα πατέρα πού έχει ένα παιδί με βαριά νοητική ανεπάρκεια απάντησε: «Στον πατέρα αυτό να πείτε ότι το παιδί αυτό θα είναι πρώτο αγγελούδι στον Παράδεισο και δη αυτό θα βάλει κι αυτό και τους γονείς του, αρκεί να μην απελπισθούν, Θα λάβουν μισθό μάρτυρος». Λέγοντας αυτά ο Γέροντας ήταν τόσο κατηγορηματικός, πού έδιδε την εντύπωση ότι όλα αυτά είναι ήδη μία πραγματικότητα. Μήπως το ίδιο δεν μας δίδαξε και ο Κύριος λέγοντας: «Μακάριοι οι πτωχοί τω πνεύματι, ότι αυτών εστίν ή βασιλεία των ουρανών» (Ματθ. ε' 3).

Ο Θεός, έλεγε ο Γέροντας, δεν επιτρέπει δοκιμασίες, αν δεν βγει κάτι καλό απ' αυτές. Για τους εκ γενετής αρρώστους ένας λόγος παραπάνω. Και τόνιζε με έμφαση: «Όταν ο ανάπηρος δεχθεί την αρρώστια του με χαρά, ο Θεός θα τον κατατάξει με τους ομολογητές».

Την εξάρτηση του παιδιού από τη μάνα του έβλεπε σαν ευλογία. Έλεγε: «Όταν το παιδί θηλάζει μητρικό γάλα, θηλάζει αγάπη και σιγουριά. Από το μπουκάλι του γάλακτος πού θηλάζει θα περάσει αργότερα στο μπουκάλι του ποτού». Εδώ, πράγματι, ομιλεί ο Γέροντας ως έμπειρος ψυχολόγος. Κι αυτό, γιατί σύγχρονες ψυχολογικές έρευνες έδειξαν ότι τα παιδιά πού θηλάζουν τη μητέρα τους βιώνουν ένα αξιόλογο ευάρεστο συναισθηματικό κλίμα, το όποιο ευνοεί την άνθηση πολλών πνευματικών δυνάμεων και αρετών. Το αντίθετο δημιουργεί παιδιά δύσθυμα, κακόκεφα, ανασφαλή και φοβισμένα.

Ο Γέροντας τόνιζε και προέτρεπε τους γονείς να μη μαλώνουν τα παιδιά ποτέ τη νύκτα, γιατί είναι σκοτεινή και ο διάβολος τους φέρνει σκοτεινούς, κακούς λογισμούς. Αντίθετα, την ήμερα, με τις συναναστροφές, το παιδί θα ξεχάσει την τιμωρία. Πράγματι, ο φόβος του σκότους, όπως έδειξαν οι ψυχολογικές έρευνες, είναι πολύ διαδεδομένος και πολύ επικίνδυνος ιδιαίτερα κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής του ανθρώπου.

Η αγωγή των εφήβων, όπως έλεγε ο Γέροντας, είναι δύσκολη. Έλεγε: «Η διδασκαλία του καλού στους έφηβους είναι δύσκολη, γιατί ή ηλικία αυτή είναι επαναστατημένη. Δεν είναι κατάλληλη για διδαχές. Το μυαλό των εφήβων είναι θολωμένο. Λείπει ή εμπειρία των μεγάλων, αλλά και το περιβάλλον δεν βοηθά τον έφηβο. Πολλές φορές δεν φταίνε ο! ίδιοι οι έφηβοι. Τα χάνουν, όταν ο ένας τους σφυρίζει από το ένα αυτί και ο άλλος από το άλλο». Δύσκολη, πράγματι, ή εφηβεία, ή ηλικία των προβλημάτων και των μεγάλων κρίσεων, από τις οποίες ο έφηβος

πρέπει να εξέλθει υγιής, άθικτος και κοινωνικά ώριμος.

Ανατομία της συμπεριφοράς των συγχρόνων μας

Κρίνοντας τη συμπεριφορά των σημερινών ανθρώπων ο Γέροντας έλεγε: «Οι άνθρωποι βασανίζονται σήμερα από τις ευκολίες, οι όποιες ξεπερνούν τα όρια τους και γίνονται δυσκολίες. πριν ξεχρεώσουν το ένα μηχάνημα, χρεώνονται το άλλο. όλα σήμερα ξεπέρασαν τα όρια τους. Από τα θερμοκήπια περάσαμε στις ορμόνες». Ιδού μία άριστη ανατομία της ζωής των σημερινών ανθρώπων, οι οποίοι μέσα στις ευκολίες του πολιτισμού πού δημιούργησαν πνίγονται, δυσκολεύονται, χάνονται. Τα εύκολα έφεραν τα δύσκολα. Οι ανέσεις έφεραν τις πιέσεις, πού προέρχονται από τον εσωτερικό κόσμο του ανθρώπου, ο όποιος, παρά την πρόοδο και τα αγαθά της σύγχρονης κοινωνίας, μένει άδειος και μάλιστα ανικανοποίητος. «Πολλοί άνθρωποι, έλεγε ο Γέροντας, ζουν χωρίς ιδανικά. Δεν πιστεύουν στην άλλη ζωή. Δεν έχουν συλλάβει το βαθύτερο νόημα της ζωής. Το κακό ξεκινά από την έλλειψη πίστης στην άλλη ζωή. Οι σημερινοί άνθρωποι ομοιάζουν με γερές μηχανές πού έχουν παγωμένα λάδια Έχουν παγωμένη καρδιά. Δεν χρησιμοποιούν την καρδιά τους, γι' αυτό βασανίζονται. Ευτυχώς, όμως, υπάρχει καλό προζύμι. Ο! ορθόδοξοι έχομε το χάρισμα της ευλάβειας. Οι Ευρωπαίοι έχουν την ευγένεια Δυστυχώς, χάνομε την ευλάβεια και δεν έχομε και την ευγένεια.

Έτσι, τα πράγματα γίνονται χειρότερα». Αλήθεια, πώς μπορεί κανείς να έχει ιδανικά όταν δεν δίδει μεταφυσικές διαστάσεις στη ζωή του; Η οποία ευγένεια, όσο κι αν «υποχρεώνει», δεν μπορεί να συγκριθεί με την αρετή της ευλάβειας, για την οποία ο Γέροντας έλεγε: «Μία γυναίκα πού έχει ευλάβεια αξίζει περισσότερο από την εικόνα μίας αγίας, γιατί είναι ζωντανή». Οι άνθρωποι με παγωμένες καρδιές δεν μπορούν να είναι ευλαβείς. Υπάρχουν όμως και οι εξαιρέσεις των ευλαβών ανθρώπων. Είναι το καλό προζύμι, πού μπορεί να ζυμώσει όλους τους άλλους, σύμφωνα με τη διαβεβαίωση του αποστόλου Παύλου: «Μικρά ζύμη όλον το φύραμα ζυμοί» (Γαλ. ε' 9). Πράγματι, με μικρή ποσότητα από προζύμι μπορεί κανείς να ζυμώσει μεγάλη ποσότητα ψωμιού. Έτσι, και λίγοι ευλαβείς άνθρωποι με το παράδειγμα της κατά Χριστόν ζωής τους μπορούν να επηρεάσουν και πολλούς άλλους, οί οποίοι ζουν διαφορετικά. Έχομε πολλά παραδείγματα ευσεβών χριστιανών, συζύγων και μητέρων, πού επηρέασαν θετικά όχι μόνο τους συζύγους και τα παιδιά τους, αλλά και το ευρύτερο οικογενειακό και κοινωνικό τους περιβάλλον.

Τα εφόδια του Χριστιανού

«Ο χριστιανός πρέπει να ζει πνευματική ζωή. Πρέπει να κάνει καλούς λογισμούς, να έχει καθαρή καρδιά, να προσεύχεται, να έχει υπομονή, να αγαπά συγγενείς και ξένους, να είναι ταπεινός, να αναγνωρίζει τα σφάλματα του και να βρίσκεται συνεχώς κοντά στον πνευματικό του. Σαν άρρωστος πρέπει να ζητά θεραπεία από τον πνευματικό γιατρό». Αυτά μας δίδασκε ο Γέροντας και πρόσθετε: «Αν κάποιος

πονά κάπου και ο γιατρός του συστήσει να βάλει έμπλαστρο, δεν μπορεί να το βάλει όταν πονέσει πάλι σ' άλλο μέρος του σώματος, αν δεν συμβουλευθεί το γιατρό. Κάθε ασθένεια χρειάζεται και άλλο φάρμακο. «Αν π.χ. ένας έχει πυρετό, μπορεί ο γιατρός να του συστήσει κομπρέσα, Αφού φυσικά τον εξετάσει. Το ίδιο συμβαίνει και με τον πνευματικό». Με άλλα λόγια, οποίο ρόλο παίζει ο γιατρός για το σώμα μας, τον ίδιο παίζει και ο πνευματικός για την ψυχή μας. Όσο αναγκαίοι είναι οι γιατροί, τόσο αναγκαίοι είναι και οι πνευματικοί πατέρες.

Συνάντησα κάποτε στο κελί του Γέροντα έναν επισκέπτη, ο οποίος μου διηγήθηκε ότι έπασχε από καρκίνο και ότι θεραπεύθηκε πλήρως με τις προσευχές του Γέροντα. Όταν για πρώτη φορά τον επισκέφθηκε στο κελί του, άφησε μόνους τους άλλους επισκέπτες, πλησίασε τον άρρωστο και του είπε με έντονο ύφος: «Ποτέ δεν εκκλησιάσθηκες, ποτέ δεν κοινωνήσες. Τώρα βλέπεις τα ζόρικα, γι' αυτό ήλθες. Λοιπόν, και τώρα κάτι θα γίνει. Θα πάς να εξομολογηθείς και να κοινωνήσεις. Τα αλλά θα έλθουν». Και ή χάρη του Θεού ήλθε στον άρρωστο, τον καρκινοπαθή, ο οποίος θεραπεύθηκε πλήρως.

Ο Γέροντας καλούσε πάντοτε τους έχοντας ανάγκη να αρχίζουν από την εξομολόγηση. Θεωρούσε τον πνευματικό ως τον καλύτερο γιατρό, ως τον καλύτερο σύμβουλο. Έλεγε μάλιστα για το ανδρόγυνο: «Και οι δύο σύζυγοι πρέπει να έχουν τον ίδιο πνευματικό. Για να εφαρμόσουν δυο ξύλα, πρέπει να πλανιαριστούν από τον ίδιο μαραγκό με την ίδια πλάνια. Το ίδιο πρέπει να γίνεται και με το ανδρόγυνο. Ο άνδρας και η γυναίκα πρέπει να έχουν τον ίδιο πνευματικό». Δεν θα υπερβάλαμε βέβαια αν λέγαμε ότι όλη η οικογένεια πρέπει να έχει τον ίδιο πνευματικό. Και όπως τόνιζε ο Γέροντας: «Τα παιδιά από το δημοτικό σχολείο πρέπει να έχουν πνευματικό». Η υπακοή στον πνευματικό θα οδηγήσει στην ταπείνωση, πού είναι η πρώτη αρετή. Ο πνευματικός πατέρας καθοδηγεί τα τέκνα του και τα σώζει από τις πλάνες.

Ο π. Παΐσιος και οι κακόδοξοι

Όσο επιεικής ήταν ο Γέροντας προς τους παρεκτρεπομένους χριστιανούς, άλλο τόσο αυστηρός ήταν προς τους αιρετικούς πάσης φύσεως. Τόνιζε ότι χρειάζεται αντίσταση και ότι κινδυνεύουν περισσότερο εκείνοι από τους ορθοδόξους πού δεν έχουν επαρκώς ασκηθεί. Έλεγε: «Για να βλαφτεί κανείς πρέπει να είναι λίγο βλαμμένος. Οί χριστιανοί δεν πρέπει να δίδουν αφορμή στους αιρετικούς»

Για τους λεγόμενους «νεορθόδοξους» έλεγε: «Αυτοί επιδιώκουν να δικαιολογήσουν την παλαιά ζωή τους με τα πατερικά. Παρερμηνεύουν την Αγία Γραφή, για να δικαιολογήσουν τα λάθη τους. Μερικοί μάλιστα λένε ότι πορνεία είναι μόνο όταν πληρώνεις. Οι μασόνοι θέλουν ξεσκόνισμα, γιατί είναι άρνηση. Μην παίρνετε τα χρήματα πού σας δίδουν. Οι μασόνοι στους μασόνους και οι χριστιανοί στους χριστιανούς». Ο Γέροντας, λέγοντας αυτά και αλλά σχετικά, ήθελε να προστατεύσει τους ορθοδόξους από τους αιρετικούς Λύκους. Σε ερώτηση μου αν

πρέπει να ψωνίζω από ένα οπωροπώλη της γειτονιάς μου, ό οποίος είναι μάρτυρας του Ίεχωβά, ό Γέροντας έδωσε την έξης απάντηση: «Ό-χι! Κι αυτό, γιατί θα λείει στον κόσμο: Να, από έμενα ψωνίζει και ό καθηγητής του Πανεπιστημίου. Δεν είναι το οικονομικό. Είναι ό επηρεασμός των ανθρώπων». Η θέση αυτή μπορεί να αποτελέσει απάντηση σε σχετική απορία πολλών, οι όποιοι διακηρύσσουν ότι ή αγάπη μπορεί να σκεπάσει όλους μας, ορθοδόξους και αιρετικούς. Αν όμως ή αγάπη κλονίσει την πίστη, ποίο το όφελος; Ας μην αυταπατόμαστε και ας μην παρασυρόμαστε.

Το μέλλον του Ελληνισμού

Ό Γέροντας ήταν ξεριζωμένος Μικρασιάτης. Γι' αυτό ή σκέψη του γύριζε πάντα πίσω στις χαμένες πατρίδες. Νوستαλούσε την ιδιαίτερη πατρίδα του, την Καπαδοκία της Μικράς Ασίας, από την οποία έφυγε βρέφος το 1924. Για τη συμφορά του ξεριζωμού και τις αδικίες σε βάρος της Ελλάδας ήταν κατηγορηματικός και προφητικός. Έλεγε: «Θα τιμωρηθούν όσοι επιδιώκουν να εξαφανίσουν την Ελλάδα. Από τη δοκιμασία της Ορθοδοξίας θα προέλθει μεγάλο καλό. Οι Μεγάλοι θα μας δώσουν την Πόλη, όχι βέβαια από αγάπη, αλλά από συμφέρον». Μας υπενθύμιζε μάλιστα και μία σχετική φράση του εθναποστόλου Κοσμά του Αιτωλού. Έλεγε: «Μία γυναίκα με τη ρόκα της θα διώχνει εκατό Τούρκους». Και συνέχιζε: «Υπομονή χρειάζεται. Το φαγητό καίει τώρα Αν πάς να το φας, θα καείς. Οι Τούρκοι θα διαλυθούν». Μπορείς να μην πιστεύεις τον άγιο Γέροντα, τον διορατικό ορθόδοξο μοναχό; Μπορείς να αμφισβητήσεις τα λόγια του τα προφητικά, τη χρυσή ελπίδα του για το μέλλον του Ελληνισμού; Ό Γέροντας μέσα από το ερημικό και ταπεινό κελί του οραματιζόταν τη χαρά της ελευθερίας της ιδιαίτερης πατρίδας του. Όραμα και προσευχή μαζί.

Η κοινωνική μας συμπεριφορά

Η κοινωνική εμπειρία του Γέροντα εντυπωσίαζε. Αν και ερημίτης μοναχός, γνώριζε πολύ καλά τα του κόσμου, της εργασίας και των επαγγελμάτων. Σε κάθε σχετική ερώτηση είχε και την ανάλογη απάντηση. Στην ερώτηση Τι πρέπει να κάνει ό υπάλληλος μιας υπηρεσίας, όταν οι υφιστάμενοι του δεν τον ακούνε, είπε: «Ό προϊστάμενος πρέπει να είναι σαν τον πατέρα. Πρέπει να νουθετεί και να συμβουλεύει. Στους υφισταμένους του πρέπει να συμπεριφέρεται με διάκριση. Αν δεν δουλεύουν ή δεν συμπεριφέρονται σωστά οι υφιστάμενοι, τόσο το χειρότερο γι' αυτούς. Κι αν κοροϊδεύουν τον προϊστάμενο τους, τόσο το καλύτερο γι' αυτόν, γιατί έτσι θα σβήσει μερικές αμαρτίες του. Πρέπει, όμως, να επιμένει στο να συμβουλεύει σωστά. Κάποτε το καλό θα γίνει». Εδώ φαίνεται καθαρά ή πλήρης εφαρμογή της αγάπης, την οποία μας δίδαξε ό Κύριος. Φαίνεται το ειρηνοποιό πνεύμα, ή συγκατάβαση και ή υποχωρητικότητα. Έμμεσα, πλην σαφώς, ό Γέροντας μας έλεγε: Μακριά ή οργή, ή κακία, ή εκδίκηση, ή τιμωρία. Αγάπη προς όλους και προς τους απειθείς, τους δύστροπους, τους ανυπάκουους. Κι όλα αυτά «όπως

γένησθε υιοί του πατρός υμών του εν ουρανοίς, ότι τον ήλιον αυτού ανατέλλει επί πονηρούς και αγαθούς και βρέχει επί δικαίους και αδίκους» (Ματθ. ε' 45). Ο Γέροντας ζητούσε πλήρη εφαρμογή των εντολών του Κυρίου. Κι όλα αυτά μέσα σ' ένα πνεύμα αγάπης και διάκρισης.

Το κήρυγμα της αγάπης του Γέροντα ήταν απλό και πειστικό. Έλεγε: «Ο καλός χριστιανός αγαπά πρώτα τον Θεό και έπειτα τους ανθρώπους. Η υπερχείλιση της αγάπης πηγαίνει και στα ζώα και τη φύση. Η αγάπη μας προς συγγενείς και ξένους πρέπει να είναι αδελφική». Πρώτα, λοιπόν, αγάπη και σεβασμό προς τον Θεό, κι έπειτα προς όλα τα δημιουργήματα του. Αυτή την αγάπη πρέπει να βιώνει ο πιστός χριστιανός.

Η αρετή της υπομονής

Με λόγια απλά και καθαρά ο Γέροντας υπογράμμιζε μίαν άλλη χριστιανική αρετή, την υπομονή. Έλεγε: «Με υπομονή και αγάπη θα κερδίσουμε την Ουράνια Βασιλεία Να κάνουμε υπομονή. Να περιμένουμε να ωριμάσουν φυσιολογικά, με τον καιρό, τα φρούτα, για να τα φάμε. Να μη βιαζόμαστε. Με την υπομονή θα νικήσουμε. Μέσα στο σπίτι πρέπει να κάνουμε και να έχουμε υπομονή. Σ' όλες τις εκδηλώσεις μας να είμαστε γεμάτοι γαλήνη, ηρεμία και αγάπη. Τα νεύρα και ή ταραχή βλάπτουν. Δυστυχώς, ο σημερινός άνθρωπος δεν ξέρει να περιμένει. Βιάζεται Δεν απλοποιεί τη ζωή του». Η υπομονητική σιωπή, όπως έλεγε άλλος Γέροντας, είναι από τα βασικά γνωρίσματα του χριστιανού. Φυσικά δεν πρόκειται για ένα έργο εύκολο γιατί όλοι μας σήμερα είμαστε ανυπόμονοι, βιαστικοί, φλύαροι, απαιτητικοί, πειστικοί, ανήσυχοι και εύκολοι. Θέλομε να γίνεται πάντα το δικό μας, να μην έχουμε εμπόδια στις επιδιώξεις μας, να μην υποφέρουμε, να μη δυσκολευόμαστε. Θέλομε θαύματα, επιτυχίες, αγαθά αποτελέσματα στις προσπάθειες μας. Αυτά όμως δεν τα θέλει ο Θεός. Μας θέλει να καρποφορούμε «εν υπομονή» (Λουκ. η' 15). Θέλει να σώσουμε τις ψυχές μας «εν τη υπομονή» (Λουκ. κα' 19).

Η αξία της προσευχής

Για την προσευχή, το δώρο αυτό του Ουρανού προς τον άνθρωπο, ο Γέροντας δεν σταματούσε να ομιλεί. Για την ευλαβή άσκηση της και την αξία της έδιδε συμβουλές και χρήσιμες οδηγίες. Έλεγε: «Η προσευχή πρέπει να είναι λιτή. Κάθε άνθρωπος πρέπει να λέει συνεχώς και αδιαλείπτως την ευχή: «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησον με». Πρέπει να λέμε την ευχή παντού. Πρέπει να βρισκόμαστε σε διαρκή ακρόαση με τον Θεό. Με την προσευχή θα προλαμβάνουμε κάθε κακό. πριν την προσευχή, πρέπει να διαβάζουμε λίγες γραμμές από το Ευαγγέλιο ή από το Γεροντικό. Έτσι ή σκέψη μας θερμαίνεται και μετατίθεται στον πνευματικό χώρο. όσο ξεσκουριάζεις τα καλώδια, τόσο δέχεσαι τον θείο φωτισμό. Όταν τα καλώδια είναι σκουριασμένα, όσο κι αν πατάς την πρίζα, το ρεύμα δεν περνά».

Λόγια απλά, κατανοητά και ωφέλιμα. Λόγια σαφή πού διδάσκουν και απλοποιούν όσα για την προσευχή διδάσκει ή Ορθόδοξη Εκκλησία μας. Ο Γέροντας ζούσε με

την προσευχή. Είχε διαρκώς ανοικτή γραμμή προς τον Ουρανό. Ήταν ο άνθρωπος της θερμής προσευχής, στην οποία έβαζε όλο τον κόσμο και μάλιστα όσους του ζητούσαν τη βοήθεια του. Έλεγε: «Γράψετε μου σ' ένα χαρτί το πρόβλημα σας και θα προσευχηθώ για τη λύση του». Κι ήταν πολλοί αυτοί που έδρεψαν τους καρπούς της προσευχής του μακαριστού Γέροντα. Ή προσευχή του τους θεράπευσε, τους ενίσχυσε, τους φώτισε, τους καθοδήγησε, τους επανέφερε στο δρόμο της πίστεως και της αγίας ζωής.

Οι καλοί λογισμοί

Ο άνθρωπος πρέπει να κάνει καλούς λογισμούς. Αυτό δίδασκε σε κάθε επισκέπτη του ο Γέροντας. Έλεγε: «Ο κακός λογισμός εμποδίζει τη θεία χάρη. Ο καλός λογισμός αποκτάται με την απλότητα. Ο άνθρωπος που δεν κάνει κακούς λογισμούς λειτουργεί σωστά. Όση δύναμη έχει ο καλός λογισμός δεν την έχει καμία άσκηση. Όταν βλέπουμε τα πάντα καθαρά, τότε έχουμε καλούς λογισμούς. Οι βλάσφημοι λογισμοί μόνο με την περιφρόνηση (αδιαφορία) φεύγουν. Όταν μας προσβάλλουν, να ψάλλουμε. Δεν είναι δικοί μας αλλά ξένοι. Έρχονται απ' έξω, όπως οι θόρυβοι των αεροπλάνων». Όταν ο Γέροντας διαπίστωνε ότι ο συνομιλητής του δεν έκανε καλούς λογισμούς, τον επιτιμούσε με έντονο ύφος. Του υποδείκνυε μάλιστα ότι θα μπορούσε να σκέπτεται το καλό και όχι το κακό.

Ο π. Παΐσιος ως δάσκαλος και παιδαγωγός

Οι παραινέσεις και οι συμβουλές, οι συστάσεις και οι προτροπές του Γέροντα Παΐσιου προς τους επισκέπτες του, προς τις διψασμένες και πονεμένες ψυχές που ιόν πλησίαζαν ήταν πολλές και σοφές. Συνομιλώντας ο Γέροντας με άτομα και ομάδες προσκυνητών του Περιβολιού της Παναγίας ένα και μόνο στόχο είχε. Ήθελε να τους ενισχύσει στον πνευματικό τους αγώνα, να τους επαναφέρει στην ορθόδοξη χριστιανική ποίμνη, να τους προστατεύσει από τους ποικιλόσημους και ποικιλώνυμους λύκους που τους περιτριγυρίζουν καθημερινά με ανοικτά τα στόματα τους. Όσα προηγήθηκαν, αυθεντικές μαρτυρίες ενός «μαθητή» του Γέροντα, μπορούν να βεβαιώσουν του λόγου το αληθές. «Και ο εωρακώς μεμαρτύρηκε και αληθινή αυτόν εστίν ή μαρτυρία». Ο Γέροντας υπήρξε δάσκαλος πολλών. Ήταν ο μεγάλος παιδαγωγός, του οποίου το έργο υπερέβη τις ικανότητες ενός κοινού ανθρώπου. Ήταν έργο και προσφορά ενός απεσταλμένου, ενός οργάνου της χάριτος του Θεού. Ήταν ο μοναχός που καθημερινά έκανε «δεήσεις, προσευχάς, εντεύξεις, ευχαριστίας, υπέρ πάντων ανθρώπων», διότι ήθελε «παντός ανθρώπους σωθήναι και εις επίγνωσιν αληθείας ελθείν» (Α' Τιμ. β' 4).

Είμαι βέβαιος ότι το ίδιο συνεχίζει και από τον Ουρανό, όπου απολαμβάνει μακαριότητας. Η αγάπη του προς τα πνευματικά του παιδιά συνεχίζεται και από εκεί ψηλά.

Πηγή: pigizois.net